

4 เรื่องที่ท้องถิ่นทำได้

ในการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ

วิลารรณ น้อยภา ผอ.ฝ่ายวิจัยและส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อม

การทำความเข้าใจและเข้าใจความหลากหลายทางชีวภาพผ่านคำนิยามและความหมายที่นักวิทยาศาสตร์ให้ไว้ อาจทำให้หลายคนเห็นว่าเป็นเรื่องยากและไกลตัว จึงไม่ค่อยให้ความสนใจว่าความหลากหลายทางชีวภาพมีความสำคัญต่อชีวิตอย่างไร ยิ่งเมื่อเราไปชวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มาดูแลช่วยกันรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ส่วนใหญ่มักเข้าใจว่าต้องทำอะไรบ้าง

“ความหลากหลายทางชีวภาพ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Biodiversity จำแนกออกเป็น 3 ระดับ
หนึ่ง ความหลากหลายของชนิดพันธุ์ ไม่ว่าจะเป็น พืช สัตว์ จุลินทรีย์
สอง ความหลากหลายในพันธุกรรม ซึ่งทำให้คน และสิ่งมีชีวิตต่างๆ มีหน้าตาไม่เหมือนกัน
สาม ความหลากหลายในระบบนิเวศ ที่เป็ความหลากหลายในสภาพแวดล้อม ที่มีทั้งป่าไม้ แหล่งน้ำ พื้นที่เพาะปลูก และที่ตั้งถิ่นฐานของมนุษย์”

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย มีโอกาสทำงานร่วมกับสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) โดยการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (GEF) และโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) เพื่อหาแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือท้องถิ่นต่างๆ เข้าใจเรื่องนี้ง่ายขึ้น จึงได้แปลความหมายของความหลากหลายทางชีวภาพ ออกมาเป็นแนวทางการในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ได้ 4 ประการ

การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่น

สิ่งแรก ควรคุ้มครองและฟื้นฟูแหล่งที่อยู่อาศัย เพื่อให้มีพื้นที่สีเขียว แหล่งน้ำ พื้นที่ทางธรรมชาติ และพื้นที่อื่นๆ ที่เอื้อให้พืช สัตว์ และสิ่งมีชีวิตต่างๆ ได้อยู่อาศัย

สอง ลดภัยคุกคามและมลพิษ ที่จะส่งผลกระทบต่อการอยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิต เช่น ควบคุมการปล่อยน้ำเสีย และการทิ้งขยะสู่แหล่งน้ำ ลดและเลิกใช้สารเคมีทางการเกษตร ป้องกันและลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติ เป็นต้น รวมถึงการป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน เช่น ผักตบชวา ไมยราบยักษ์ หญ้าจระจบ เป็นต้น

สาม รักษาชนิดพันธุ์สำคัญ ไม่ว่าชนิดพันธุ์หายาก มีคุณค่าของท้องถิ่น เช่น นกชายเลนอพยพ ชนิดพันธุ์ที่พบเฉพาะถิ่น เช่น พลับพลึงธาร ชนิดพันธุ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ต้นลำพูที่บางลำพู เป็นต้น

สี่ ต้องมีกติกาดูแลให้ใช้ประโยชน์และการจัดการอย่างยั่งยืน เช่น ท้องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กำหนดเขตอนุรักษ์พันธุ์หอย กำหนดเครื่องมือจับสัตว์น้ำ การปลูกฟื้นฟูและดูแลป่าชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น โดยสร้างความร่วมมือทั้งภายในท้องถิ่นและกับหน่วยงานภายนอก

เห็นได้ว่า การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพล้วนเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของประชาชน หลายๆ ท้องถิ่นมีการทำงานตามแนวทางเหล่านี้อยู่บ้างแล้ว โดยเฉพาะการดูแลรักษาพื้นที่สาธารณะ การจัดการมลพิษ ป้องกันภัยคุกคาม การส่งเสริมผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ต้องยอมรับว่าท้องถิ่นมีงานที่ต้องทำเพิ่มอีกหลายเรื่อง

ทั้งนี้ แนวทางเหล่านี้ ท้องถิ่นต่างๆ สามารถเอาไปปรับใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ แผน และโครงการได้ แม้ว่าการดูแลความหลากหลายทางชีวภาพอาจไม่ใช่ภาระหน้าที่ของท้องถิ่นเพียงหน่วยงานเดียว แต่เมื่อเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปากท้อง ความเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิตของประชาชน ท้องถิ่นจึงต้องมีบทบาทในการประสานงาน และร่วมจัดการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้